

NP111Zk Správní právo pro veřejnou správu I

III. kolektivní konzultace

Témata:

I. Nezávislí vykonavatelé veřejné správy

II. Prezident republiky,

III. Územní správní úřady

IV. Veřejné sbory a ostatní vykonavatelé státní správy

doc. JUDr. Soňa Skulová, Ph.D.

I. Nezávislí vykonavatelé veřejné správy

V systému naší VS poměrně nový jev. Inspirace zahraniční – “agentury” (např. NASA, apod.)

= vykonavatelé VS, kteří stojí mimo organizační soustavu státní správy řízené vládou, tedy jsou více či méně vyňati z „řídící“ působnosti vlády. Zpravidla územní působnost celostátní.

Nejde o plnou nezávislost, pouze v některých aspektech:

- personálním, - funkčním, nebo – ekonomickém.

Můžeme spatřovat i nezávislost politickou.

Mezi jednotlivými subjekty – rozdíly.

I. Nezávislí vykonavatelé veřejné správy

Můžeme rozlišit na úřady relativně nezávislé a /plně,absolutně/ nezávislé .

A. Relativně nezávislé úřady:

I když zařazeny do kompetenčního zákona (§ 21 ?), v některých věcech nezávislé (dle zvláštních zákonů).

Náleží sem:

- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (předseda)
- Český statistický úřad (předseda)
- Energetický regulační úřad (Rada a předseda Rady)
- Český telekomunikační úřad (jeden z členů Rady Úřadu předsedou Úřadu)
- Národní akreditační úřad pro vysoké školství (Rada Úřadu, předseda, místopředsedové Rady Úřadu)

I. Nezávislí vykonavatelé veřejné správy

B. Vykonavatelé/úřady tzv. absolutně nezávislé:

- plně vyňaty z působnosti vlády.

Založeny a působnost - dle zvláštních zákonů.

Zpravidla postupují nezávisle, resp. nestranně a v rámci své působnosti řídí se pouze zákony a právními předpisy (resp. ÚOOÚ také „přímo použitelnými předpisy EU“):

- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (kolegiální orgán, předseda, 2 místopředsedové)
- Úřad pro ochranu osobních údajů (předseda)
- Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí (předseda)
- Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře (předseda).

II. Prezident republiky

Prezident je hlavou státu, součástí moci výkonné.

Dle čl. 62 Ústavy:

- a) jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi,
- b) svolává zasedání Poslanecké sněmovny,
- c) rozpouští Poslaneckou sněmovnu,
- d) pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády,
- e) jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy,
- f) jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu,
- g) odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem (*agraciace*) a zahlazuje odsouzení,
- h) má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního,
- i) podepisuje zákony,
- j) jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu,
- k) jmenuje členy Bankovní rady České národní banky.

Dle čl. 63 Ústavy:

Prezident republiky **dále:**

Odst. 1:

- a) zastupuje stát navenek,
- b) sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy,
- c) je vrchním velitelem ozbrojených sil,
- d) přijímá vedoucí zastupitelských misí,
- e) pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí,
- f) vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu,
- g) jmenuje a povyšuje generály,
- h) propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán,
- i) jmenuje soudce,
- j) nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo (abolice),
- k) má právo udělovat amnestii.

Odst. 2:

Prezidentovi republiky přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavním zákoně uvedeny, stanoví-li tak zákon.

Příklady:

- jmenuje předsedu a místopředsedu NSS
- jmenuje rektory a profesory veřejných vysokých škol

Odst . 3

Rozhodnutí prezidenta republiky vydané podle odstavců 1 a 2 vyžaduje ke své platnosti *spolupodpis* předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.

- **Prezident „jako správní orgán“:**

vystupuje v pozici správního úřadu „*sui generis*“, jde-li o akty vydané:

- ve sféře *výkonu veřejné správy*
- se *zákonnou determinací* pro aplikaci pravomoci prezidenta
- se *zásahem do veřejných subjektivních práv*
- s *přezkoumatelností* aktu prezidenta *ve správním soudnictví*.

Příklady uznané judikaturou:

Ne/jmenování soudců (základ ústavní – „prerogativ“ ?)

(rozsudek NSS č.j. 4 Aps 3/2005-35, ze dne 27.4. 2006)

Ne/jmenování profesorů vysokých škol (základ zákonný - § 73 ZOVŠ)

(rozsudek NSS č.j. 7 As 242/2016 – 43, ze dne 2.3. 2017)

III. Územní správní úřady:

- ve smyslu čl. 79 odst 1 Ústavy – „jiné správní úřady“.
- projevem vertikální dekoncentrace státní správy. Tedy ve víceúrovňovém modelu.
- vždy dílčí věcná působnost,
- územní působnost – vždy pro část území státu (ne zcela, není zcela respektováno uspořádání dle z.č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu).

V 90. letech 20. století) - tendence k (nekonceptnímu) vytváření dalších specializovaných, územně dekoncentrovaných orgánů státní správy a vyčleňování příslušných působností z působností dřívějších okresních úřadů.

Po r. 2000 se postupně začala organizace sladovat s územními obvody krajského samosprávného uspořádání.

Opodstatnění existence specializovaných územních orgánů je nutno v souladu s jejich posláním - především v účelnosti a míře jejich speciálního zaměření.

III. Územní správní úřady (event. – „regionální správní úřady“) jako tzv. územně dekoncentrované orgány státní správy

- krajská vojenská velitelství (zákon č. 585/2004 Sb.)
- krajské ředitelství policie (zákon č. 273/2008 Sb.)
- zeměměřické a katastrální inspektoráty (7 obvodů), a katastrální úřady pro jednotlivé kraje (zákon č. 359/1992 Sb.)
- územní inspektoráty - Státní energetické inspekce – ústřední inspektorát a 7 územních inspektorátů (zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií), Státní zemědělské a potravinářské inspekce – ústřední inspektorát a 7 územních inspektorátů, (zákon č. 146/2002), Česká obchodní inspekce - ústřední inspektorát a 7 územních inspektorátů (zákon č. 64/1986 Sb.)
- Ústřední veterinární správa, krajské veterinární správy (zákon č. 166/1999 Sb.)
- krajské hygienické stanice (zákon č. 258/2000 Sb.),
- oblastní inspektoráty práce - 8 obvodů (navazují na Státní úřad inspekce práce) – (zákon č. 251/2005 Sb.),
- obvodní báňské úřady – 8 obvodů (navazují na Český báňský úřad) - (zákon č. 61/1988 Sb.),
- Generální ředitelství cel, 15 celních úřadů (zákon č. 17/2012 Sb.),
- okresní správy sociálního zabezpečení (zákon č. 582/1991 Sb.),
- úřad práce – krajské pobočky – (zákon č. 73/2011 Sb.),
- Generální finanční ředitelství, odvolací finanční ředitelství, 14 finančních úřadů (zákon č. 456/2011 Sb.)

IV. Veřejné sbory a ostatní vykonavatelé veřejné správy

Veřejné sbory:

- sbory podílející se na výkonu veřejné moci plněním funkcí, pro jejichž zabezpečování byly zřízeny. Převážně se jedná o sbory bezpečnostní.

Náleží k nim zejména (zákon č. 361/2003 Sb., o služeb. poměru příslušníků bezp. sborů) :

- **Policie České republiky** (z.č.273/2008 Sb., o PČR)
= ozbrojený bezp. sbor, podřízena ministerstvu vnitra,
člení se na útvary:

Policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie, a útvary v jejich rámci .

- **Hasičský záchranný sbor** (z.č. 320/2015 Sb.), bezp. sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi.

Gen. ředitelství – součástí MV ČR. HZS kraje. Záchranný útvar.

Veřejné sbory

- **Celní správa** (z.č.17/2012 o Celní správě České republiky) – GŘ, celní úřady, celníci. Podřízena MF.
- **Vězeňská služba** (z.č.555/1992 Sb.) - ozbroj. bezp. sbor, správní úřad. GŘ VS, věznice, ústavy, školy. Ředitel jmenován ministrem sprav.
- **Generální inspekce bezpečnostních sborů** (z.č. 341/2011 Sb., o Gen inspekci...) , ozbroj. bezp. sbor, org. složka státu. Ředitel odpovědný předsedovi vlády.
- **Bezpečnostní informační služba** (z.č. 154/1994 Sb.), ozbrojená zpravodajská služba, ředitel odpovídá vládě, která jej jmenuje (dle z.č.153/94 Sb., o zpravod. službách ČR).
- **Úřad pro zahraniční styky a informace.** Zabezpečuje informace mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky. Ředitele jmenuje ministr vnitra po projed. ve výboru PS.

Veřejné sbory

K veřejným sborům lze přiřadit také:

ozbrojené síly ČR

(zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR).

Tvoří je:

- Armáda ČR (Generální štáb, velení, útvary),
- Vojenská kancelář prezidenta republiky,
- Hradní stráž.

Působí v nich vojáci v činné službě (z povolání) - ve služebním poměru.

+ Vojenská policie (zákon č. 300/2013).

Veřejné stráže a jejich druhy:

- lesní stráž, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- vodní stráž, dle zákona č. 130/1974 Sb., dnes zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon) stráž výslovně neupravuje (vyhl. o Vodní stráž),
- myslivecká stráž, zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů,
-
- rybářská stráž, zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů,
-
- stráž přírody (stráž ochrany přírody), zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

V neúspěšných a vládou nepodpořených poslaneckých návrzích zákona o horské službě v letech 1999 a 2001 bylo navrženo, aby pracovníci horské služby měli status horské stráže.